

Naturen sedd med nya ögon

Den amerikanske naturfotografen Stephen Johnson, under tjugo år skolad i Ansel Adams kräsna silver- och zonsystemskola, har lagt film, ljusmätare och mörkrum på hyllan. Nu framställer han sina bilder digitalt från början till slut.

– Tidigare var det otänkbart för mig att den fotografiska tekniken skulle kunna utvecklas så snabbt. När jag nu går ut för att fotografera tänker jag inte längre på det som en separat handling, nu kan jag se resultatet direkt, på fältet, säger den 40-åriga fotografen, grafiske formgivaren och fotoläraren Stephen Johnson i telefonen, där han sitter i Pacifica, Kalifornien.

Intresset för datorer föddes 1987 när han skulle formge sin och kollegan Robert Dawsons bok *The Great Central Valley: California's Heartland*. Han skaffade en Macintosh SE och programmet PageMaker. Under de fyra år han arbetade med boken skedde en dramatisk utveckling av deskoptekniken. Johnson provade scannernyheter som Leafscan 45 och Agfa Horizon. Det slutade med att han gjorde all duplexrepro själv och var till och med om att driva på utvecklingen av duplex(duotone)-funktionen i programmet Photoshop 2.0. Och som körbar på tårtan producerade han en 48-sidig bok som beskriver de fyra årens arbete: *Making a Digital Book – Art, Computers, Design & the Production of The Great Central Valley: California's Heartland*.

Nu har Stephen Johnson löpt linan ut och helt skippat silvret för att också fotografera digitalt. Han använder ett Dicomed-bakstycke, uppfunnet av Michael Collette, som Johnson är nära vän med. Han var skeptisk till Collettes övertygelse om att den nya kameran kunde ersätta konventionell film. Men efter att ha fotograferat samma motiv både med film och det nya bakstycket, jämfört resultatet och förvånats över den digitala sensorns högre kvalitet, bestämde han sig för att påbörja projektet *With A New Eye* – en konstnärlig dokumentation av Kaliforniens nationalparker. Det är tänkt att bli en vandringsutställning med 75 bilder, en bok och en CD-Rom med dokumentation av projektets genomförande.

För att kunna göra vad han vill förlitar sig Johnson helt på sponsorer – en paradoxal hållning med svenskt synsätt. Han tar nämligen inte emot stipendier från ideella organisationer »eftersom de ofta kräver motprestationer i linje med deras åsikter«. Några av sponsorerna som stöttar honom är Adobe, Apple, Dicomed, Ricoh och Sinar-Bron.

Johnson ser sina fotografier när han tar dem och vet direkt vad han har gjort eller inte gjort. Om det krävs kan han ome-

»Nu kan jag registrera färger som inte kan framställas med film. Färgerna blir mycket renare.«

»Jag har inte ens burit med mig en ljusmätare under drygt ett år.«

delbart göra en ny korrigerad exponering. Med hjälp av en Macintosh PowerBook kontrollerar han kameran och för över varje högupplöst 130 Mb-bild, vilket tar omkring 12 minuter, till datorns hårddisk och synar den i Photoshop.

– Mycket av tiden jag förut tillbringade i mörkrummet använder jag nu på fältet. Att slippa gå och vänta på det färdiga resultatet, när filmen framkallas och under den mödosamma kopieringen – det är kanske den största glädjen med den här dykningen in i den digitala registreringen av ljus.

För Stephen Johnson, som under 20 år har fotograferat landskap i samma hantverksmässiga tradition som Ansel Adams, passar paradoxalt nog den digitala tekniken utmärkt.

– Jag har alltid arbetat ganska långsamt och försökt vara så omsorgsfull och noggrann som möjligt. Nu kan jag inte bara komponera med omsorg utan också scanna bilden för att se om jag vill justera något.

Han hävdar att digital teknik börjar bli överlägsen när det gäller exponering och kontrastkontroll.

– Kamerans programvara har en inbyggd densitometer och åtta stegs kontrastomfång, vilket gör att jag kan mäta högdagrar och skuggor, ändra kontrasten och mäta igen. Allt med en 28

sekunders förscanning. När jag är nöjd, eller less på att joxa med processen, exponerar jag den högupplösta bilden. Jag har inte ens burit med mig en ljusmätare under drygt ett år.

Dicomed-bakstycket, som fästs i hans 4x5"-kamera, har en 1 Gb hårddisk som rymmer åtta högupplösta fotografier, fler om en lägre upplösning väljs. Johnson använder en extra hårddisk för att fördubbla exponeringskapaciteten.

En typisk exponering i skarpt solljus tar 2,5 min med bländare 16. Bildens upplösning är 6000x7520 pixlar eller 300 dpi vid 50x60 cm.

– Skärpan är fantastisk. Jag ser saker i mina fotografier som jag inte har kunnat se förut. Tyvärr märks också en del svagheter i mina objektiv, i synnerhet en aning kromatisk aberration som inte har syns med film men nu syns tydligt tack vare den digitala sensorn, säger Johnson.

Han använder en Kodak CCD-sensor med 6000 pixlar RGB – rött, grönt och blått – som scannar i ett pass.

– Äkta färgseparering på direkten, konstaterar Johnson, som förut använde negativ färgfilm.

– Nu kan jag registrera färger som inte kan framställas med film. Färgerna blir mycket renare. I synnerhet lätta pastelltoner

*Eroderade kullar, Petrified Forest nationalpark.
Vår, Mojave nationalpark.*

blir mer överensstämmande, och mörk grön förblir grön djupt in i skuggorna.

Bilderna kräver alltså flera minuters exponering. Vinden är den största utmaningen, som den också alltid har varit för traditionella silverbaserade fotografier.

– Allt som rörs omformas till någon sorts trefärgsstick. Ibland kan det ge intressanta effekter, mestadels inte.

Men han har bestämt sig för att fördelarna med den digitala tekniken upphäver denna nackdel och därför accepterat rörelseoskarpan som en del av mediet just nu, ett uttryck för hur långt tekniken har nått i dag.

Stephen Johnson har under två decennier lagt ner stor möda på kopieringsarbete, men låter nu en maskin göra jobbet. Och han är lyrisk över att inte vara begränsad av att endast använda fotografiska papper. Hos The Digital Pond, ett labb i San Francisco som använder en Iris-skrivare, kan han nämligen framställa 30 x 40-kopior på lumppapper. (Se artikeln »Reprotrustning i stället för mörkrum?» i *Fotografisk tidskrift* nr 5/92!)

– Det är ironiskt att den här hypermoderna digitala processen kan ta mig tillbaka till ett så gammaldags och vackert material

som lumppapper!

Provbilder i format 11x17 gör han själv med en Radius ProofPositive sublimeringsfärgskrivare.

Stephen Johnson är med andra ord väldigt positiv till den nya tekniken och summerar fördelarna som han ser dem:

– Det snabba synliga resultatet vid fotograferingen, möjligheten att påverka färgbalansen, inga filmkorn, renheten i färgsepareringen, exakta duplikat och extraordinär upplösning.

De tekniska fördelarna har gett honom »energi och stimulans att arbeta, bildskapandet har fått en rejäl kick i ändan».

Men några nackdelar måste det väl ändå finnas?

– Det ska väl vara datorernas strålningsrisker, som vi ju fortfarande vet väldigt lite om. Å andra sidan har risken för lungsjukdomar minskat när mörkrummets lukter ersatts av flimret från skärmen.

Hans övertygelse om den digitala teknikens fördelar är svår att rucka.

– Tekniken ger verkligen den enskilde fotografen full kontroll över sitt arbete. Och naturligtvis, med kontrollen följer en väldigt massa ansvar.

gösta FLEMMING